

« zurück blättern vor »

GARBOWAĆ v. imp., ab 1549. 1) ‘(mit Dativ der betroffenen Person und Akkusativ von *grzbiet, skóra*) jmdn. bedrängen, verprügeln’ – ‘nękać, bić kogoś’: 1549 RejKup f4v, SPXVI *Ale ifczie theras febra Garbuie cię miafto frzebra.* ○ (†1611) 1613 Syr.Ziel. 248, L *Brodgolacze bawią się tylko myciem a garbowaniem brod i głow.* ○ (1622) 1959–1963 Mięsopest, LEWAŃSKI IV 52 *Będą mi grzbiet garbować, jak przyjdę do domu.* ○ (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr. 1 302 *coż, gdy kij przystąpi do postu! / I w czteku, aleby z nim dalej Zawichostu, / Garbując ustawicznie do trzeciej go skory.* ○ (†1826) 1970 Ossol.Wiecz. 33 *Nuż mu we dwójkę skórę garbować...* ○ (1839–1841) 1900 Rzew.H.Pam. 188, DOR *A przypomnij no sobie, że twój ojciec garbował tobie skórę.* ○ †1872 Pol., SW *A co szoldry? Ci Niemczury? I Fryc stary nie pomoże, jak garbujem skóry.* ○ (1886) 1949–1951 Sienk.Pot. II 180, DOR *Niech pokuty odprawia, niech na popiele siada, niech mu jezuici skórę dyscyplinami garbują.* ○ 1948 Krzyw.I.Bunt 147, DOR *Przywitał swego profesora! – krzyknął ojciec. – Coś mi się zdaje, że będzie dziś garbowanie skóry.* – SPXVI, L (fig.), SWIL (fig.), SW (przen.), LSP (przen.), DOR (fraz. pot.). 2) ‘Leder zurichten; gerben’ – ‘wyprawiać skórę’: 1549 RejKup f4v, SPXVI *Ale ifczie theras febra Garbuie cię miafto frzebra.* ○ 1562 RejZwierz 121, SPXVI *Dał go [ostał] Bog do Rymárzá / wżzał on gárbuie / Ofłą skorę ná wyurot / bárzo ią năcuie.* ○ (1689) 1693 Haur Sk. 289, L *Skórę ielenią garbują żołnierzom na kolety.* ○ 1785 Bot.Nar. 186, L *Do garbowania skór potrzebują dębowey kory.* ○ 1948–1950 Kalend.Leśny s.277, DOR *Dzisiejsza technika zna i wykorzystuje najrozmaitsze środki garbujące: roślinne, syntetyczne (...) i zastępcze.* – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW (garb.), LSP, DOR. ◇ **Etym:** nhd. *garben, gerben* v., ‘Leder aus roher Tierhaut herstellen; jmdn. kräftig verprügeln’, GRI. ◇ **Konk:** ↑*gorować*. ◇ **Der:** *niewygarbowany* adj., 1564 Mącz 402a, SPXVI *Grubo brzmieć / nie wygarbowány yęzyk mieć.* Zuerst geb. MĄCZ; *wygarbować* v. pf., 1775–1806 Teat.22b 48, L *Oyciec mój był garbarz; ale nie z tych proftych garbarzów; on tylko moiéy matce skórę czasem wygarbował.* ○ (1938) 1950 Cent.Foka 213, DOR *Skóra ich [wielorybów białych] jest stosunkowo cienka – ma zaledwie sześć milimetrów, po wygarbowaniu staje się niezmiernie twarda i nadaje się do wyrobu najlepszych pasów transmisyjnych.* ○ (1950) 1952 Meis.Sześciu 181, DOR *Nie bądź taki chojrak, bo ci Gwóźdz znów skórę wygarbuje.* Zuerst geb. CN; *garbowiny* subst. f., ‘Abfälle beim Gerben’, [hapax] 1777–1779 Kluk Rośl.3 187, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 2; *garbnik* subst. m., vor 1808 Krys.Msk., L, zuerst geb. L, nur für Inh. 2; *przegarbować* v. pf., 1950 Wiedza 386 s.34, DOR, zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *zagarbować* v. pf., zuerst geb. L, nur für Inh. 2; *zgarbować* v. pf., zuerst

geb. L, nur für Inh. 2; *nagarbować* v. pf., (1853–1855) 1900 Kaczk.Gniazdo 24, DOR o 1950 Wiedza 386 s.34, DOR, zuerst geb. SWIL; *garbownik* subst. m., ‘Gerberbaum (*Rhus coriaria*)’, zuerst geb. SWIL, nur für Inh. 2; *garbówka* subst. f., ‘Eichenrinde, die zum Gerben verwendet wird’, zuerst geb. SW, nur für Inh. 2; *garbunek* subst. m., [hapax] 1951 Kryń.J.Towarozn. II 211, DOR, zuerst geb. SW, nur für Inh. 2; *dogarbować* v. pf., [hapax] 1950 Wiedza 386 s.26, DOR, zuerst geb. SW, nur für Inh. 2; *odgarbować* (*się*) v. pf., [hapax] 1951 Kryń.J.Towarozn.II 197, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 2. ❖ Da ↑*garbarz* bereits 1423 belegt ist, stammt Inhalt 2 wohl aus dem 15. Jh. Inhalt 1 übernimmt die syntaktische Struktur und übersetzt die deutschen Ergänzungen (s. GRIMM 5, 3588, Abschnitt c): *die Haut, das Fell* → *skóre, den Rücken* → *grzbiet*. Auch wenn uns keine Belege zwischen LINDE und 1950 zur Verfügung stehen (s. jedoch *nagarbować* und *wygarbować*), kann man sowohl beim technischen Inhalt 1 als auch bei Inhalt 2 von einer einzigen Entlehnung ausgehen.

« zurück blättern vor »